

MAGYAR KURI

Bétsből, Pénteken, Augustus' 27-dikén 1819.

Szent Ilona.

Az innét Londonba érkezett legújabb tudósítások Jun. 7-dikéig szollanak, 's az egész újság, mellyel Európa' váromozásának szolgálhat, az, hogy ott mostanság semmi újság nem történt; mindenek a' régi lábon állanak.

Az új házat Bonaparte' számára tüzeseo épített a' Kormányozó Hudson Lowe, melyről ily tudósítást közöl a' Londoni Morning Chronicle: —

„A' Kormányozó egy időtől fogva nagyon szorgalmatos Longwoodban. Még csak arra is nagy gondal vigyáz, hogy a' Bonaparte' új háza körül a' vas pallisadákat miként rakják-bé, mellyel naponként 500 ember foglalatoskodik, kik közzül napjára mindeniknek egy Schilling (valami 10 ezüst garas) zsoldja van. Mint gondolják, 8 vagy 9 hónapok alatt fog elkészülni a' ház. Bonapartéről oly keveset lehet most ezen szigeten hallani, hogy magoknak a' Tiszti Karoknak szinten egyéb módjok arra, hogy affelől meggyőződnessenek, hogy Bonaparte egés-séges-é, vagy hogy ott van-é még, an-nál, hogy azon személyektől megkér-dezzék, a' kik őtet történetből az ablak-ban vagy a' billiárdos szalában láthatták. Mindenek, ha csak meszzenézó üveges tsó által tekinthettek is reá, tartoznak azt hirtelni felőlle, hogy nagyon jó egés-sége látszik lenni. Az a' 20-dik számú Regiment, melly a' tavaly oda küldet-tettnek felváltására Angliából nem régen

oda érkezett, még semmi szolgálatot nem tett ott; meg nem engedte a' Kormá-nyozó, hogy Longwoodba strá-zsára mennyen, attól tartván, hogy a' Fogoly alkalmatosságot talál valami oly emberrel szollani, a' ki nem rég' ment oda Európából. Bertrandné, Aszszonyság jól van, de ritkán mutatja magát, mint-hogy a' Kormányozó megparantsolta a' vi-gyázaton lévő Obersternek Odginnek, hogy akár hova veszi útját ezen aszszony-ság, mindenütt nagyon vigyáztasson reá. — Mondják, hogy a' mostani Kormá-nyozó Hudson Lowe, nem soká el fog hagy-ni bennünket, és *Sir Bourgham Geor-ges* fog helyébe ide jöni, melly hirnek betelyesedését nagy nyughatatlansággal várjuk, mivelhogy az eddig gyakorolta-tott gyűlölséges systemával már nagyon megelégedtünk. Baxter Úr, a' Kormá-nyozó Orvosa, kinck magának is már ré-gen Orvosra van szüksége, elküldetett Európába, és mint gondolják, tudósítá-sokat vitt az Anglus Országlószékhez. Az idegen újságoknak idevaló behozattatása most még sokkal keményebben tilalmaz-tatik, mint eddig; négy hónapoknak el-telte alatt nem láttunk többet kettőnél.“

Nagy Britannia.

Generális Bynk, kiről irtuk, hogy egy fegyveres screggel *Manchester'* tá-jékára a' garbonczáskodó vidékeknek szemmeltartására küldtetett, ily napi parantsolatot botsátolt a' maga fő hadi szállásáról Pontefrakiból a' vczerlése alatt

lévő seregekhez: — „A' Király' és Con-
stitúció' ellenségei azon iparkodnak, hogy
az ő Királyi Felsége' seregei között láz-
zasztó irásokat botsáthassanak köz közre.
Egy ezen gyáva emberek között mérész-
lett egy ilyen gyilkolástjóvallo' irást a'
83-dik Regementbe egy Káplárnak 's egy
köz embernek kezébe jádzeni, mellyet
ezen hűséges katonák azonnal által ad-
tak a' magok' Kommandánsoknak. A' fő
vezér általjában tíz Güine aranyot (va-
lami száz ezüst forintot) ígér minden
katonának megjutalmaztatására, a' ki va-
lamelly lázasztó irásnak kiosztogatóját
elárulja. Arra is figyelmetesekké tétetnek
a' tiszt Urak, hogy a' rossz erkölcsű em-
berek mindenféle szinlés alatt pénzgyű-
tögetésen iparkodnak, a' mellyek büös
célzássokra, egyebek között pedig külö-
nösen a' revolútiós irásoknak elterjeszte-
tésekre fordítatnak.“

Északi Amérika.

Augustus' 26-dika határozottatott arra
(így szoll egy Amériki levél), hogy a'
Floridáknak általengedetése, vagy által-
nemengedetése *Madridban* meghatáro-
zott módon kimondattassék. E' nem kön-
nyű munka a' Spanyol Országlószékek,
mert oly körülállások közzé helyezett-
te magát, hogy vagy Angliával vagy
Amérikával szükségeseképpen összeveszni
kéntelenítetik, pedig egygyik éppen oly
veszedelmes az ő plántabirtokaira nézve
mint a' másik. Egy Bostoni újság meg-
máig is abban a' vélekedésben van, hogy
ezen megerössítettést váró kötésben azok-
ra a' hazájokból elfutott Frantziákra néz-
ve, a' kik *Teksas* tartományában meg-
akartak telepedni, hanem onnét az Észa-
ki Amériki egyesült Státusoknak Elöl-
ülője által eligazítottak, titkos czikke-
lyeknek is kellett találtatni. A' nevezett új-
ság úgy fejezi ki magát ezen tekintetben,
hogy ekképpen az Amériki Országlószék

feláldozta ezen szerentsétleneket, csak hogy
célját elérhesse. Generális *Lallemand*,
ki ezt a' kis plánta népet *Teksas*ba meg-
telepítette vala, most néhány tisztjeivel
egygyütt *Ney - York*ba tartózkodik.

Hertzeg *Wellington* *Dovern*él hajóra
ült, hogy *Ostend*énél a' szárazra ki-
szállván, útját onnét *Warschau* felé
vegye azon katonai nagy mustrákra, mel-
lyek ott tartatni fognak, 's a' mellyekre
ő *Sándor Császártól* meghívattatott.

Spanyol Amérika.

Chilinek *Conception* nevű része
még mind eddig a' Spanyolok' birtoká-
ban maradt vala, hanem már most a'
San Martin armádájának arra felé lett
közelgetése miatt ezt is az *Insurgensek'*
kezébe hagyta *Sanchez* nevű Spanyol
Generális.

Generális *San Martin* Proklama-
tziót intézett a' *Peru* béli lakosokhoz,
melyben hozzájuk való közelgetését je-
lenti, 's tudtokra adja nem soká lejendő
megszabauittatásokat.

*Buenos - Ayres*ben néhány ott
tartózkodó *Frantzia* tiszték ellen pert in-
dítottak, azzal vádolván őket, hogy a'
Carracasi *Royálistákkal* titkos levelezést
folytattak. Keitő ezen *Frantzia* tiszték
közzül, kilnek neveik *Robert* és *Lia-
gresse* már még *Aprilis'* elején agyon
is lövették, hármon pedig, ugymint:
Parchappe, *Mercher* és *Agramet*, szám-
kivetésbe küldtettek.

Spanyol Ország.

A' *Frantzia* újságlevelekben ezek ta-
láltatnak *Madridból* Augustus' 26-diká-
ról: — „*Ferdinandus* Király fényes pom-
pával tartotta *Jul. 28-dikán* a' *Sacedoni*
ferdőről *Madridba* tett visszamenetelét
az *Infansoknak* 's *Infantineknak* társasá-
gokban, a' kik elejébe kimentek vala. —
A' *Kadixi* készültek legnagyobb iparko-

dassal tétetnek. A' nagy expediziónak kivételé mint látszik meghatározott módon Septemberre van meghatározatva. — A' Floridai általengedtetését illető Kötésnek megperősíttetése még mind ez ideig *in suspense* van. — Az Exminister Marquis Casaraju ellen való pernek előkészítetése egészen készen van, de úgy látszik; hogy mintsen a' vád úgy megfundáltatva, hogy a' pert tovább folytatni lehessen. Exminister Pizarróról halgatás van; az a' hír, hogy ellene is pert akarnának indítani, nem valóságosult meg. Don Onis még mind a' maga *Salamanca* mellett lévő jöszágán *Cautala Piedrán* tartozkodik.

Török Birodalom.

A' Konstantinápolyi legújabb tudósítások szerint, a' mellyek Jul. 26-dikán indultak, azok a' verekedések, a' mellyek azon hónapnak 10-dikére viradó éjjel néhány Jantsár Regimentek között elő fordultak vala, a' következett éjjel, kevés órákig tartott tettetésből való elcsendesedés után, ismét, még pedig sokkal nagyobb dühösséggel megújították, és csak az ő Agájoknak 's néhány fő tisztjeiknek nagy íparkodással által több órákig tartott vérontás után csendesítették le. A' Nagy Admirális azzal vádoltatván, hogy ezen alkalmatossággal nem viselte volna magát éppen úgy, mint hivatala magával hozta volna, letétetett 's Smyrnába küldetett számkivetésbe.

Német Ország.

A' Bergi vidékekről ezeket írják Jul. 28-dikán: — „Substitutus-Prokurator Mühlensfels, a' kit Koloniában elfogtak, még be van zárva. — Doktor Felleniust, kit Elberfeldben fogtak el, Jul. 26-dikán elvitték Berlinbe; de, mint mondják, nagyon belseületesen bántak véle a' Politziai Biztosok. Gya-

nithatóképpen azért vitték Berlinbe, hogy az utánna való vizsgálódás hamarabb elvégezhető, mint sem ha Berlinből levelezés által folytatódna.

Dobberanból (a' Meklenburg-Strelitzi vidékekről) Aug. 12-dikén írják, hogy ott a' duellálási dühösségnek ismét egy új áldozatja fordult elő. Két Urak, *Borstel* és *Pleez*, a' Fáró-asztal mellett összeveszvéen, *Borstel* egy fiatal Ur, életével áldozott. A' sikra kiálván, 's a' lővés *Pleezet* illetvén, úgy érte amant, hogy helyben mindjárt meghalt.

Olasz Ország.

A' Romában meghalálozott Spanyol Királyné Maria Luisia holt testé' hármas koporsóját a' Vaticanum' kriptájából nem régen kihozván, törvényes megemertetés után az ott lévő Spanyol Követnek által adták, ki azt Gaétába vitette, hogy onnét a' férjének IV-dik Károlynak holt testével egygyütt egy fregáton Spanyol Országba vigyék, 's ott őket a' familia' kriptájába (temetőjébe) örök nyugalomra letegyék.

Pármába a' Decimális törtszám szerint veretett pénz nemet vették fel valamint az aranyban, úgy az ezüstben is.

A' Chamberiből jött levelek szerint a' Menykö a' Chateaux - Neufi templomba Julius' 11-dikén beútvén, 10 személyeket megölt, és 40-vent többinyre nagyon terhesen megsebesített, kik között van maga a' Pap is. Ugyan azon napon egymás oda közel lévő faluban négy gyermekek a' nehéz idő elejébe harangozván, hármat közzülök a' Menykö a' földre vert, a' negyediket pedig egészen hamuvá égette.

Oberster Macirone (a' Murat volt Adjutánsa) már néhány versben küldött a' Déli Amerikai Insurgensek' számára felveszüált katonaságot, valamint Irlandiából, úgy a' Tamesisről is Angliá-

ból. Most Belgiumból indított útnak ugyan oda egy szállítványt, de már ennek oly utasítást adott elejébe, hogy Angliába vagy Irlandiába ki ne kössön, hanem egyenesen folytassa útját Amerika felé.

Frantzia Ország.

Párisban a *Renommée* nevű újságleveleknek íróit valami idegenekötön, duellálásra kihíván Augustus' 12-dikén a' viaskodás' helyére kimentek, hanem míg a' megvíváshoz bártságosan hozzá foghattak volna, összevesztek affelelt, hogy mitsoda fegyverrel és hányan vijjanak-meg. A' veszekedésközben Politziai emberek érkeztek-meg, kik magokat közbe tévén a' megvívást megakadályozták. De ezzel tsakugyan nem lett vége a' dolognak, minthogy az idegenek közül hárman 's a' nevezett újságnak íróji közül is ugyan annyin, 14-dikben jó reggel a' városon kívül megjelenvén, annak módja szerint megverekedtek. Renzy nevű írója az újságnak, kit különben is egy derék ifjú könyvirónak tartanak, terhesen megsebesített tsak nem abban a' szempillantásban, minekutánna már a' maga viaskodó társát ő is megsebesítette volna.

Az a' Biztosság, mely a' XVI-dik Lajos Király' hűséges Komornyikjának Malesherbesnek emlékezetére felállítandó oszlopról gondoskodik, egyebek közt a' Svétziai Királyt is megkereste levelével, melyre ilyen választ vett ezen Felségtől: — „Uraim! Az Uraságtok' Jul. 7-dikén hozzám írott levelét vettem, 's minthogy én Malesherbesnek, a' Király eránt viseltető hűség' ezen nemes áldozatjának principiumait betsülöm, sietek részese lenni azon igyekezetnek, mely a' következő világ előtt bizonyosságul fog szolgálni arra, hogy mely nagyon betsülje a' mostani világ ezen tiszteletre méltó embernek virtusait. Kérem tehát Uraságtol-

kat, hogy az alairók' laistromába engemet is irjanak-fel 2000 Frankokkal. Köszönöm Uraságtolnak, hogy nékem alkalmatosságot szolgáltatnak annak megbizonyítására, hogy mely nagy tisztelettel viseltessenek én a' Monarkhák' legitimussága eránt. Ditsősséges és Felséges dolog ezen legitimusság, minthogy ez a' nemzetek' legitimusságának nagy principiumából veszi származását. — Károly János.

Svétzia.

A' közönséges levelekben ily levele jött-ki Raks nevű Professor Urnak, ki most Finlandiában utozik: — „C o l m á r tól nem messze van az az emlékezetes hely, a' hova Gustav Vasa legelőbb a' Német földre kiszállott, midőn *Lübeckhez* ment, 's a' mely hely még most is, mint nagy emlékezetnek tárgya, úgy mutogatnak az ottjáróknak. A' mostani Svétziai Király, Károly János, az előtte volt Király' idejében, még Koronaörökös korában, egy alkalmatossággal ezen helynek megnézésére Svétziából által evezvén, mondják, hogy ott a' földet megtsokolta, oda emlékeztető írást tétetett, 's mint reliquiát, a' földről egy kevés füvet felvévén, magával elvitt onnét. Ezen tárgyat nem lehet az embernek elméjében forgatni, a' nélkül, hogy az emberi történeteknek változandósága által érzékenyül meg ne illettessék. Az akkori Fütónak maradéka most az Europai legelsőbb thronusok' egygyikén ül: 's az Oltalmazónak Gustav Vásának utolsó Koronás törzsöke, távol lévő Országokon kering ide 's tova.“

Orosz Birodalom.

Az Oroszbirodalom béli Oskolák' állapotjáról ilyen megjegyzést közlenek a' közönséges levelek: — Ezen véghetetlen birodalom külömbkülömb részeiben 58 Papi Oskolák találtak, melyek között

4 Akadémiák, 36 Seminariumok, és 18 olyan alsóbb Oskolák vannak, hol az Arithmetika, az Orosz nyelv, és a' Vallás, a' tanulásnak főbb tárgyaik. A' tanuló' száma, kik most ezen 53 Oskolákban találtak, és a' kik nagyobbadon a' Státus' költségén tartatnak, 26,000-re telik. A' négy Akademiákban, a' hol 50 Tanítók vannak, 4000 tanuló; a' 36 Seminariumokban 207 Tanítók és 20,000 Tanuló, az alsóbb 18 Oskolákban pedig valami 2000 tanuló és 80 tanítók lehetnek.

A' mi a' Fekete tengeren való kereskedésnek mostani virágzó állapotját illeti, ítélni lehet valamennyire rolla ezen megjegyzésből, hogy a' Konstantinápolyi tsatornán be a' Fekete tengerre az Odeszai kikötőhelybe csak Junius' első két heteiben 92 kereskedőhajók eveztek be, mellyek között 26 Orosz, 20 Austriai, 11 Anglus, 3 Frantzia, 25 Spanyol, 2 Nápolyi, 2 Sárdinai, 1 Toskánai, 's 2 Joniai zászlósok voltak.

Elegyes Dolgok.

Austriában született 's ugyan itt a' közönséges ispotályban mint fő Orvosi Tanító több esztendőig szolgált, most Pruszsiai Generalis Orvos, vagy Orvos Generalis Rust Ur, azon Orvosi tudományos gyűjteményének, a' melly Gyógyítási Tudomány Magazinuma nevezet alatt nyomtatatik, hatodik kötetében, oly dühös-kutyamarás ellen való Orvosságot hirdetett-ki, mellyel az Austriai és Olésiai falusi lakosok már néhány ember-évtől fogva élnek. Áll ezen orvosság össze tört, friss, 's megért dióból és friss Rutából, mellyet mézzel felelegyítve, reggel éhomra 's az estvéli étel után egy óramulva, egy tele evőkalánnyal, abban az esetben pedig, ha a' dühösség már jelen volna, két tele kalánnyal kell bevenni. Egyszersmind ajánlatnak mellette, elmebeli tsendesség, diéta, meleg-

ség, és hogy a' beteg magát az orvoságnak bevétele után az ételtől megtartoztassa. Ezen közönségessétélt Herczeg Blüchernek lehet köszönni, kinek a' tájan vannak jószágai, hol az ezen Orvossággal való gyógyítás módja divatjában foly, melyre nézve jóvallja Doktor Rust Ur, hogy nevezzék ezen Orvosi szert Herczeg Blücher Orvosságának, annyival is inkább, minthogy ennek, az Austriában a' dühös-kutyamarás ellen bizonyos Orvosiszernek találtak, *Herczeg Schwarzenberg Porához*, nagy hasonlatossága van.

Annak megtudhatására, hogy vályon azon madarak, mellyek az esztendő hideg részének elkövetkezésével töllünk eltavozni 's tavasszal ismét megjelenni szoktak, hova szoktak menni, Berlinben 20 fiatal golyának nyakára, a' mellyen rézpléh nyakraváló formálag függő czimert függesztettek, ily czimirással: Berlin 1819. Így talám ki lehet a' dologból valamit tanulni. Megírjuk a' jövő tavaszon.

Egy, Napnyugoti Indiában *S. Croix* szigetén született Dánus ifjú ember, a' Sundon (a' Seelandia és Svétzia között lévő tengertsatornán) oly uszási próbát tett, melly által a' Leander és Lord Byron tselkedetjeket, kik a' Hellespontus tengeren (a' Dardanellák közl) által usztak, jóval feljül multa. A' Dardanellák vagy az Abydo és Sesto között, a' Marmora tengeréről az Archipelagusra vívő tsatorna, oly keskeny, hogy csak egy Anglus mértföldet teszen. Hogy a' Lord Byron útját, mellyet ő ezen tsatornán Anglus Tengerihadnagy Ekenpráudal egygyütt, egy óra és 10 minuta alatt uszva tettek, még is 4 Anglus mértföldnyire számlálják, ez onnét van, hogy a' víznek sebesség folyása miatt az uszást nem egyenesen, hanem tsapanólag (résut) kellett tenniük. A' Sund' szélessége pedig Cron-

burgtól fogva Helsingborgig, éppen 4 Anglus mérföldet teszen: hanem; mint-hogy az Úszó, a' viznek nagyon sebes folyása 's hanykódása miatt Helsingborg-hoz a' partra ki nem kapaszkodhatott, tehát lefelé még Graves nevű balászfaluig kéntelenített folytatni evezését, a' melly Helsingborghoz 2 óra távolságra esik. Evezése közben szüntelen egy Dánus tiszt kísérte tsajkával 3 hajóslegényekkel, oly közről, hogy szemek elől sehol el nem vették. A' Sund közepé táján nagy habokkal és tengerhánykodással kellett küszködni, a' mellyek mint valamely hely felett, úgy tsaphodtak felette észre és által meg által.

A' Salzburgi újságban ily tudósítás taláztatik Taxenburghól Aug. 16-dikáról: — „Itt a' Fyscherbad' fürnevéken nagyon szomorú dolog történt. Egy Warschaui S...l nevű útas, ki ezen ferdén hat hónapot töltött, 's mint természetvizsgáló a' környéki hegyeken járkaít, e' h. 11-dikén délután a' Gemshurg nevű magas kősziklának oldaláról a' mélységbe leest 's holt testét másnap' reggel egy juhász kutya kereste-fel. Ezen szerentsélen már a' harmadik esztendejét töltötte, egy inasával egygyütt, utozásban; Dresdából és Bétsből jött vala ide; Tyrolishól Olaszországba akart menni. Még tsak 27 esztendő lévén, hátrahagyott Frantzia írásai azt mutatják, hogy szép talentumokkal birt. Szerentsélen halálát az ő 60 esztendő atya talán az újságokból fogja legelőbb megtudni. Annak a' gondatlanságnak köszöni halálát; hogy nedves időben, minden vezető nélkül, minden hegyászkaló bot és vas eszközz nélkül ment-fel, ifjúi vakmerőséggel ezen magas hegyre botánizálni és a' szörnyű magosságú Glocknerock meglátására, a' midőn hirtelenül nagy köd támadván a' magas tetőket megsetétette. A' józan okosság ki-

vánná az ifjú utasoktól, hogy az e' leveszedelmes helyeken tapasztalt veszer nélkül ne járhaljanak.

Egy új példája a' hosszú és boldogéletnek: — Norvaországban Prosnitz nevű 'Sidó faluban Jul. 25-dikán életének 111-dik esztendejében halt-meg Gerstl Scheuer Back nevű öreg atya. Született ugyan ezen helységben 1708-ban Május hónapban. Kétszer lépett házossági életre; először 26, másodsor 75 esztendő korában. Halála előtt esztendővel jutott másodsor özvegyiségre. Más házosságában 45, a' másodikban 57 esztendő töltött. Első feleségével nemzett 9 gyermeket, köztől 10 unokája és 14 unokagyermekai lettek. Megjegyzést érdemel, hogy ezen öreg a' maga 96-dik esztendejében egy napon reggelől fogva estvig Prosnitzból Troppauba ment gyalog, a' melly 11 mérföldnyi utat tesz; 107-dik esztendejében még úgy lovagolt mint akár melly ifjú ember; halálát megelőzőtt napon még az utczán látták; 's utolsó ebédjén és vatsoráján is oly sokat evett, hogy akár melly erős embernek elég lehetett volna. Nem is betegség, hanem tsupa előregedés miatt halt-meg, 's egész halála órájáig mind az őt érző testi tehetségeit úgy megtartotta, hogy se' a' hallásban se' a' látásban semmit nem szenvedett, még tsak okulárra se' volt szüksége soha, mellyet kemény testi alkatásának, örökké tartott allandó egészségének, 's mindenkor vidámságának lehet tulajdonítani — vagy talán, hogy nagy öregségében újabb házossági életre lépvcn, a' felesége' ifjú érzékenységeitől az ő öreg érzékenységei is megifjadtak.

Regensburgból 10 személyek, a' Dunán le egy halász tsajkán, bútsura útozván, St ad t a m h o f n á l kiszállani, 's onnét útjokat a' *Maria-Orti* Szent képhez folytatni szándékoztak. Midőn ép-

pen a' föld alatt mentek, a' víz feletti-
sebes a' hab a' tsajkába belé tsapott, 's
külömben is áradt léven, 's azt felfordít-
van, egy szérp. tiantat alatt eltűntek szem
elői. Tsak 2 férjfi és 2 aszszony sze-
mélyt foghattak ki életben; hat oda ve-
szent. Örvény is nagy léven ezen föld alatt
a' víz egyszerre lesodrotta őket a' mély-
ségbe, a' honnét többé fel se' emelked-
hettek.

A' Carlsruhei Ujság Aug. 14-dik
darabában nagyon dicsérnek birooyos
Szilofának nemét, melly ott *Aspirant
blanc sans pepins* (magtalan fejer Aspi-
rant) név alatt esmeretes. Nem léven
magva egészen által-látszó; sok egyéb
legjobb szőlő nemeknél kevesebbé szen-
ved a' kedvetlen föld miatt; jól is terem,
melynek bizonyására azt hozza-fel a' tu-
dósító, hogy az a' szőlő-tő, mellyel ott
a' Nagy Hercegi Botanicus kertben prób-
bát tettek, most 4-dik esztendejében jár,
's 55 négyesegű nyomnyi kiterjedésén 251
gerendéket termelt, mellyek már ekkor
(Aug. 14-dikén) érni kezdtek.

Új-találma ny. — *Nápolyban*
egy derék Mathematicus, mint írják, na-
gyon alkalmas módol talált-fel a' theá-
tromokon való jádzó helynek megvilágo-
sítására. Erre ő egy nagy üveg golyobist
talált-fel, melly a' jádzó helyet akar
melly nagy legyen, sokkal jobban meg-
világosítja, mint az eddig gyakoroltatott
métsék vagy üvegek, mellyek alólról bo-
tsálják-fel a' világosságot, melly világos-
ságnak, azonkívül hogy nagy erejek által
a' nézők' szemeknek kedvetlen alkalmat-
lanságot okoznak, még az a' fogyatko-
zássok is meg van, hogy a' jádzó' ab-

rázati formáját egészen elformátlanít-
ják a' nézők' szemeknek. Ez az egy nagy
üveg golyobissal való világosítás egész
nap-formát ad a' jádzó helynek, mert ez
nem áll egy helyben, hanem a' játek'
kezdétén, a' színek azon oldalon, melly
a' napkeletet ábrázolja, fel léven, lassulas-
san a' legfelső pontra hág, a' hol a' cetet
ábrázol, 's végezetre onnet Napnyugotra
hasonló lassúsággal közelít, 's végre, mint
a' valóságos nap lemenni látszik, ugy ez
is. Igéri a' feltaláló, hogy a' boluat is
ekképpen fogja a' theátrumon ábrázolni,
hasonló üveg golyobis által.

Újabb Újságok.

Spanyol Ország. — Emlékezet va-
la az Újságlevelekben, hogy valami *Mel-
chor* nevű *Gyerilla* (kit akkor Haramia-
vezérnek nevezünk) Extremadurá-
ban a' falukon és apróbb városokban
adót tsikor-fel. Őtet ~~eddig tsak~~ valami
közönséges utonálló tolvajbánda' vezérő-
nek lenni tartották. Most ellenben már
egy Proklamatióját is közlik az Anglus
levelek, melyben magát, ugyan ezen
Melchor, Constituzionális Vezérnek
nevezi, a' mostani Országlozszekeket mols-
kos szemrehányások által alatsontja, 's
a' Spanyolokat közönségesen meghívja,
hogy szabadságoknak megszerzésére kel-
jenek-fel. Azt is erőssítik ugyan ezen An-
glus újságlevelek, hogy ezen Melchor
6 vagy 8 száz izmos Guerillásoknak
a' vezére. De azt lehetne kérdezni, így
szoll egy közönséges level, hogy valyon
ez a' Proklamatió is, mint már sok má-
sok, nem Angliában készült-é?

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —
Aug. 24-dikén 247⁵/₈ — 25-dikén 247⁷/₈ — 26-dikén 248 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

István Első Szent Királyunknak innep nagy fényességgel innepeltetett az ideán is. — Ugyan a két városnak figyelmét előtte való este 7 órakor, az innep hajnalán 4 órakor minden templomokban a nagy harangok meghuzatván kellemesen felgerjesztették. A megtett főbb rendelkezések szerint minden Parochiák, és Czéhek zászlóikkal jökor a Budai várba felsereglettek. 7 óra után az Egyházi Rend fényes készülettel a Sz. Sigmund templomban, az oltáron lévő Sz. Kéz előtt Solyosmát kezdett és annak végével megindult a sor a fő Plébánia templom felé, az Alsó Iskolák, a Plebániákbeli Nép, a Czéhek, a Gymnasiumok, az Universitas, a két Városi Magistratus, Nemes Pest Vármegyének fő Tisztjei, a Politicum, és Juridicum Dicasteriumok, fényes öltözetekben és díszes rend megjelenvén a Papság a Sz. Kezett vitte, melly mellett az Universitásból 12 ifjak egy Vezérrel tettek tiszteletet. A menet közben, melly méltóságos szép rend történt, Deák, Magyar, és Német nyelven a Sz. Istvánról való énekek zengették, s a harangok zugtak. A fő plébánia templomban a nagy oltár előtt két oldalról való székekben a Politicum és Juridicum Dicasteriumok, és a Generálisok s fő Tisztek telepedtek meg. Akkor mindjárt a Prédikáziók kezdődtek, a templomban a Magyar, az Udvaron a Német. Amazt Nagy Tisztel. Német György Ur Izsai Plébanus, Consiliarius Német János Urnak, Causarum Directornak érdemes fija, tellyes egyházi buzgósággal, s fontos ékesszólással mondotta; emezt pedig Nagy Tiszteletű Witzhoffer József Ur, a Bukai Gymnasiumnak Exhortatora ismeretes Orátori tehetséggel

tartotta. Következett a Nagy Mise, mellyet Méltóságos és Fő Tisztelendő Kovalik János Püspök és Generális Vicarius Ur énekelte, a ki a Processiót is vezette. — Mise után hasonló díszes rendel tért vissza az egész gyülekezet. A midőn pedig a Sz. Kéz szokott helyére letételek, a papi Solyosma alatt a piaczokon álló Katonaság és Polgárság háromszori Salvét adott, mellyre ugyan annyiszor a bástyákon lévő ágyuk feleltek.

B é t s.

A múlt vasárnapon Bétsben is épületes buzgósággal innepelték az itt találtató Magyarok ezen Nemzeti nagy napot, melyre az előkelőbbek különös nyomtatott czédulák által előre meghivatván, nagy számmal megjelentek vala. Az innep minéműségét legjobban kifejezhetjük az által, hogy az elmondott Prédikázióinak egész czímírását ideiktaljuk: mint következők:

„Királyi Szíve Szent Istvánnak, Magyarok első Keresztény Királyának, és Apostolának, mellyet a nemes magyar nemzet jeles ünneplése alkalmatosságával elő adott Bétsben, a T. Kapuztinus atyák templomban, Kis-Aszszony havának 22-dik napján 1819-dik esztendőben, Vörös József, Vásár-Út Mező Városnak Plébánossa, Al. Csalókői más. Al. Esper. T. N. Románom Vár. és T. N. Érseki széke. Táb. Bir. Sz. Bened. Conv. Garan mellett Conv.“

A Szentírásbeli hely, melyről ezen tudás Prédikázióban magyarázat tétellett e volt:

Mint a szék országa, úgy a Király szék, az ő házában, valahová akarja, oda huzta azt. Példa becsülettel. 1. v.